

Prof. dr hab. Marek Gruszczyński
Instytut Ekonometrii, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

**Recenzja osiągnięć naukowo badawczych, dorobku dydaktycznego
i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej
w postępowaniu habilitacyjnym dr Ewy Wycinki
w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia (obecnie: ekonomia i finanse)**

I. Uwagi wstępne

I.1. Recenzję w postępowaniu habilitacyjnym dr Ewy Wycinki przygotowałem na podstawie:

– pisma Dziekana Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 12 listopada 2019 r.,

– przekazanych wraz z pismem dokumentów oraz kopii publikacji przygotowanych przez Habilitantkę,

– obowiązujących w tej mierze przepisów prawa, na które składają się przede wszystkim: (1) Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 r. poz. 1669), (2) Ustawa o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz.U. 2017 poz. 1789), (3) Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2018 poz. 261), (4) Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz.U. 2011 poz. 1165).

I.2. Habilitantka pracuje w Katedrze Statystyki na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego – od roku 1999, w tym na stanowisku adiunkta od roku 2006. Jest magistrem ekonomii (kierunek Informatyka i Ekonometria, UG 1999) oraz prawa (UG 2001). Pracę doktorską napisała pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Balickiego i obroniła w roku 2006. Temat pracy: „Wpływ rozwoju metod aktuarialnych na ewolucję ubezpieczeń na życie”.

Po doktoracie Habilitantka była aktywna w badaniach naukowych oraz publikowaniu – w zasadzie na poziomie krajowym.

Wydział Zarządzania - 2010 Uniwersytet Gdański	
Wpł. dn.	2020 -01- 27
Nr ewid.	7710 <i>Oliss</i>

I.3. Po analizie, jaką przedstawiam w dalszej części recenzji, uznałem, że osiągnięcia Habilitantki uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia w dziedzinie nauk ekonomicznych. Z tych względów, uprzedzając konkluzję, uważam, że dr Ewa Wycinka spełnia kryteria niezbędne do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

II. Ocena osiągnięcia naukowego

II.1. Jako osiągnięcie naukowe podlegające pierwszej ocenie w postępowaniu habilitacyjnym dr Ewa Wycinka przedstawiła monografię oraz sześć artykułów (w tym jeden w postaci rozdziału w monografii) pod zbiorczym tytułem „Modele zdarzeń konkurujących i ich zastosowania w ocenie ryzyka niewypłacalności pożyczkobiorcy”. Habilitantka jest samodzielną autorką monografii oraz czterech artykułów (współautorem dwóch artykułów jest Tomasz Jurkiewicz).

Żadna z pozycji nie ukazała się w czasopismach posiadających Impact Factor. Trzy z sześciu artykułów opublikowane są w wydawnictwach notowanych w Web of Science. Są to: czasopisma *Statistics in Transition* oraz *Problemy Zarządzania*, a także monografia pokonferencyjna wydana w Springerze.

II.2. Przedstawiona do oceny monografia pt. *Modele zdarzeń konkurujących i ich zastosowanie w ocenie ryzyka niewypłacalności pożyczkobiorcy* została wydana w roku 2019 przez Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Przyznając, że przygotowana przez Habilitantkę książka bardzo pomogła przy ocenie Jej naukowych dokonań. Monografia jako rodzaj podsumowania naukowej kompetencji Autora oraz specjalności, jaką reprezentuje i rozwija, jest zawsze pożyteczna.

Pierwsze trzy rozdziały monografii stanowią kompetentny – jak się wydaje – wykład na temat modeli czasu trwania (*duration models*), ze szczególnym rozważaniem modeli zdarzeń konkurencyjnych (konkurujących: *competing risks*). To jest 113 stron gęstego tekstu o charakterze matematyczno-statystycznym, gdy cała książka liczy 203 strony bez załączników i bibliografii. Jest wrażenie chęci pomieszczenia w tych rozdziałach wszystkiego, co dotyczy tej obszernej klasy modeli, znanej od lat i stosowanej w rozmaitych dziedzinach. Autorka opiera się przy tym na literaturze ze statystyki matematycznej i statystyki stosowanej, z pomi-

nięciem prac z zakresu *duration models econometrics*. To nie jest nic złego, i tak liczba powołanych tu prac jest przeogromna.

Proszę pozwolić, że nie będę szczegółowo komentował tej części książki. Wskażę jedynie na kilka rzeczy:

– Bardzo być może, że omówiona w tej części tematyka pseudo-observacji jest w istocie rozwinięta przez Autorkę ponad to, co jest znane w literaturze. Nie byłem w stanie tego stwierdzić, Autorka nie wskazuje, które części omawianych przy tej okazji teorii (wzorów) są jej autorstwa.

– Sporo fragmentów tekstu w rozdziałach 1-3 ma charakter podręcznikowy (np. te o dobrze zmiennych objaśniających), ekspozycja jest jednak kompetentna, z przywołaniem możliwie współczesnych rozwiązań.

– Odnosi się wrażenie, że te 100 stron to jest po prostu odrębna książka (podręcznik). Przy tym, jest to traktat zupełnie nie nawiązujący do ekonomii czy finansów.

Z tego wynika ogólniejsza uwaga. Jako czytelnik „książki habilitacyjnej” z dyscypliny ekonomia oczekiwałem choćby podrozdziału na temat zastosowań modeli czasu trwania w rozmaitych subdyscyplinach ekonomii/ finansów. Wzmianki na temat różnych zastosowań można znaleźć we „Wstępie” oraz w dobrze napisanym podrozdziale 1.4.1, który jednak dotyczy teorii, a nie zastosowań. Także w kolejnych rozdziałach (4-5) mówi się wyłącznie o zastosowaniu w analizie spłacalności kredytów/ pożyczek. Nie znalazłem np. odniesienia do tematyki „trwania przedsiębiorstw” (nazywanej krytykowanym w Polsce terminem *business demography*).

II.3. Rozdziały 1-3 nie wskazują na to, co będzie dalszą, aplikacyjną treścią książki. Prezentowana jest metoda, narzędzie, które – domyślamy się – będzie dalej stosowane. Dopiero w rozdziale 4, na stronie 129 dowiadujemy się, że „niewypłacalność i wcześniejsza spłata to zdarzenia konkurujące”, a na str.134 sformułowano informację o tym, że „wkładem niniejszej pracy w analizę ryzyka niewypłacalności pożyczkobiorców społecznościowych jest (m.in.) propozycja zastosowania modeli zdarzeń konkurujących do predykcji rozkładu niewypłacalności w czasie”.

Jak widać, struktura książki wymaga od czytelnika głębokiej uwagi. Rozdział 4 następuje po trzech bardzo technicznych rozdziałach 1-3. Żaden akapit, na początku ani na końcu każdego z nich nie zapowiada, że będzie chodziło o jakieś pożyczki. Koniec ostatniego zdania w rozdziale 3 brzmi: „...do modeli estymowanych metodą uogólnionych równań estymacyjnych nie można stosować kryteriów informacyjnych (*AIC*, *BIC*)”. Następne zdanie to już początek

rozdziału 4 (str. 124) i – skok na głęboką wodę do tematu owych społecznościowych pożyczek.

II.4. Rozdziały 4-6 pokazują zastosowanie metod prezentowanych w pierwszej części książki do analizy spłacalności tzw. pożyczek społecznościowych (*peer-to-peer lending*).

Podrozdziały 4.1-4.3 zawierają wprowadzenie do tematyki pożyczek społecznościowych oraz krótki przegląd badań nad ryzykiem niewypłacalności, w szczególności tych, które wykorzystywały techniki analizy czasu trwania. Rozumiem, że Autorka starała się opisać swój obszar badawczy w miarę skrótowo, aby koncentrować się na własnym wyniku w konkretnej aplikacji. Jednak, o ile rozdziały 1-3 są mocno obszernym wprowadzeniem metodycznym, to tutaj tej obszerności zabrakło. Specjaliści z finansów i bankowości byłiby zawiedzeni z powodu tak powierzchownego potraktowania tematyki pożyczek, ryzyka itd. Mnie z kolei brakuje informacji o bazach danych. Jeśli już decydujemy się na pokazanie przykładu zastosowania w bankowości, to w książce brakuje sekcji o dostępnych na świecie zbiorach danych na temat spłacalności kredytów, na przykład o Bankscope (Bureau van Dijk). Jest takich zbiorów więcej, niektóre płatne, inne nie. Ponadto, dla czytelnika tej książki ważna byłaby wiedza o tym, dlaczego Autorka wybrała konkretny zbiór danych dostępny w sieci, tym bardziej, że Jej wyniki można (z powodu ogólnej dostępności) replikować. W autoreferacie znalazłem dwa zdania na ten temat (strona 8).

W podrozdziałach 4.4 i 4.5 opisano bardziej szczegółowo bazę Lending Club, niektóre wyniki badań ryzyka dla pożyczek społecznościowych oraz zbiór danych będących podstawą badania własnego. Autorka korzysta z danych o ponad 70 tysiącach pożyczek publikowanych na stronie Lending Club. Na stronie kaggle.com znalazłem informację o tym, że w bazie Lending Club jest obecnie 870 tysięcy obserwacji. Jak rozumiem, siedemdziesiąt kilka tysięcy z nich jest przedmiotem analizy w książce (są udzielone w roku 2014). Z tej liczby Autorka wylosowała próbę 10 tysięcy pożyczek „dla potrzeb budowy modeli statystycznych”. To jest zabieg słabo uzasadniony w książce. W innych badaniach na podstawie bazy Lending Club, jakie Autorka powołuje, stosowano go jedynie w pracy Zhang et al. (2019), natomiast nie stosowano w pracach Emekter et al. 2015, Serrano-Cinca 2015. Nie bardzo rozumiem, dlaczego nie wzięto pod uwagę całej „populacji” udzielonych pożyczek. Czy chodzi o to, że „próba” pozwoli wnioskować o „populacji”? Jeśli tak, to brakuje mi szerszego uzasadnienia, oparcia w odpowiedniej teorii itd¹.

---

¹ Tutaj wskażę dla przykładu swój tekst na temat badań na całej populacji w książce M. Gruszczyński *Empiryczne finanse przedsiębiorstw. Mikroekonometria finansowa*, Difin 2012 s. 40.

Pożyczki w Lending Club są 36-miesięczne oraz 60-miesięczne. Autorka analizuje pożyczki 60-miesięczne albowiem (zdaje się) jest w tym pierwsza, inni analizowali jedynie pożyczki 36-miesięczne. Ten element to nie jest specjalnie ważki wkład do nauki, piszę o tym dlatego, że rzecz jest mocno podkreślona przez Autorkę.

W podrozdziale 4.6 pokazano, już dla wybranego przykładu, że „najczęściej wykorzystywane w praktyce modele zdarzeń pojedynczych prowadzą do błędnego oszacowania ryzyka niewypłacalności” (w porównaniu z modelami kilku konkurujących ryzyk/ zdarzeń). Mówią o tym tabele w załączniku A. Podano tam oceny prawdopodobieństw otrzymanych przy pomocy różnych estymatorów. Uważam, że nieprawidłowe są tytuły tablic A2-A4 (chodzi o wartości funkcji zwanych estymatorami a nie o same estymatory).

II.5. Kluczowe analizy wybranego zbioru pożyczek w kontekście ich spłacalności przy wykorzystaniu metodyki *competing risks* zostały przedstawione w rozdziałach 5 i 6.

Doceniam, że rozdziały empiryczne pokazują szczegółowo na przykładzie realizację własnego metodycznego podejścia Autorki. Koncentruje się ono na pomysł „badania subrozkładów zdarzeń konkurujących w populacji, w której wszystkie jednostki są narażone na wystąpienie jednego z dwóch (–) zdarzeń: niewypłacalności oraz wcześniejszej spłaty”.

Według Autorki, w tych rozdziałach 5-6 zrealizowano następujące cele:

- zastosowanie sześciu metod transformacji zmiennych objaśniających i identyfikacja funkcji łączących te zmienne ze zmienną zależną,
- ustalenie, że zbiory predyktorów (zmiennych objaśniających) niewypłacalności i wcześniejszej spłaty nie są tożsame, a ich relacje ze zmienną zależną także się różnią;
- ustalenie, że najważniejsze predyktory niewypłacalności mają „problem braku nieproporcjonalności hazardu”, a to „ma szczególne znaczenie w umowach długoterminowych”; „eliminacja z modeli zmiennych o nieproporcjonalnych hazardach pozwoliła na poprawę ich jakości”;
- ustalenie, że w wybranym do analizy przykładzie zastosowane modele „są bardzo wrażliwe na występowanie wartości wpływowych”.

Wydaje się, że tego rodzaju ustalenia mogą być odmienne dla innych przykładów, innych danych. Sądzę, że wyniki nie dają się uogólnić, ważny jest sam pomysł metodyczny. W jego realizacji Autorka wykazała dostateczną biegłość i inwencję. Relacja z badania wydaje się rzetelna, jednakże trudno czytelna dla niespecjalisty.

Wnioski z badania przykładowej próby, jakie przedstawiła Habilitantka w autoreferacie (strony 11-12) oraz w książce w sekcji „Podsumowanie” dotyczą jedynie tej próby i trudno im

nadać charakter ogólności. Tego rodzaju zarzut można formułować pod adresem większości badań aplikacyjnych, zatem nie jest to sprawa krytycznie ważna dla oceny tego projektu.

Oczywiście, przedstawione podejście metodyczne pozwala uchwycić wiele nowych elementów w porównaniu z modelowaniem klasycznym (dla pojedynczego zdarzenia), także (jak sądzę) w porównaniu z dotychczas publikowanymi w literaturze wynikami innych badań z użyciem podobnych technik.

II.6. Jeśli idzie o artykuły zgłoszone do oceny z monografią, to mam wrażenie, że wyniki większości z nich zostały skonsumowane w monografii właśnie. To nie jest naganne, wręcz bardzo potrzebne. W autoreferacie Autorka wskazuje, które artykuły zgłoszone do oceny są podstawą części monografii, często ich główne idee są w monografii rozwijane. Nie będę tego szczegółowo omawiał.

Artykuły są opublikowane w czasopismach krajowych, rozdział ukazał się w monografii pokonferencyjnej wydanej przez Springer. Główną słabością dokonania zgłoszonego do oceny jest brak publikacji w czasopismach posiadających IF. Obecnie w Polsce oczekujemy takich publikacji od młodych badaczy, do których Habilitantka się zalicza. Dwadzieścia lat temu w Polsce tego rodzaju dorobek w dyscyplinie ekonomia byłby pewnie oceniony jako bardzo dobry, dzisiaj można (moim zdaniem) stwierdzić co najwyżej, że jest wystarczający.

Tematyka obecnych badań Habilitantki to jest w istocie domena analizy danych (*advanced data analysis*) w finansach. Aż dziwne, że Habilitantka nie próbowała promować swojej metody w czasopismach dostępnych na poziomie międzynarodowym i tam spróbować zmierzyć się z konkurencją. Bardzo zachęcam do podjęcia takiej próby zaistnienia w swojej subdyscyplinie na poziomie światowym.

III. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

III.1. Poza pracami zgłoszonymi do oceny, po doktoracie Habilitantka posiada publikacje, które podzieliła na trzy nurty:

- ubezpieczenia gospodarcze,
- ryzyko wyjścia z bezrobocia
- statystyczna ocena ryzyka.

To prace bardzo liczne (około 40 publikacji po doktoracie), przede wszystkim na poziomie krajowym. Są dwa wyjątki: artykuły medyczne w czasopismach posiadających Impact Factor (*Ginekologia Polska* oraz *Revista Română de Medicină de Laborator*), przy powstawaniu któ-

rych Habilitantka zajmowała się analizą statystyczną. Nie jest to wprowadzenie osiągnięcie z dyscypliny ekonomia, ale JCR się liczy.

Cytowalność prac Habilitantki obrazuje indeks Hirscha, według Web of Science $H=1$, według Google Scholar $H=5$. Liczba cytowań jest raczej niska: równa 2 w WoS oraz 56 według Google Scholar (odczyty z dnia 19.01.2020).

Dr Wycinka nie brała udziału w projektach badawczych finansowanych spoza macierzystej uczelni. Była uczestniczką/kierowniczką tzw. badań własnych na Uniwersytecie Gdańskim, czterokrotnie w latach 2003-2009. Ponadto, była uczestnikiem programu „Współpraca nauki i biznesu przyszłością Pomorza” (2011-2012 w Wyższej Szkole Bankowej, finansowanie z EFS), który miał cechy wsparcia prac badawczych. Habilitantka nie była uczestniczką projektów finansowanych przez NCN, co odnotowuję ze zdziwieniem.

III.2. Moja łączna ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki jest pozytywna.

IV. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Habilitantki

IV.1. Dydaktyka

Dr Wycinka prowadziła lub prowadzi zajęcia z kilku przedmiotów w czterech uczelniach, na studiach licencjackich, magisterskich oraz doktoranckich. Jest aktywną dydaktyczką, była promotorem 51 prac licencjackich oraz 24 prac magisterskich. Uczestniczy w projektowaniu kierunków, przedmiotów i sylabusów. W latach 2012-2016 była prodziekanem ds. studenckich i międzynarodowych na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego.

Habilitantka była zaangażowana jako promotor pomocniczy w przewodzie doktorskim zakończonym obroną pracy w roku 2019, obecnie jest promotorem pomocniczym w przewodzie otwartym w marcu 2019 r. (oba postępowania na Wydziale Zarządzania UG).

IV.2. Osiągnięcia popularyzatorskie i inne

Dr Wycinka może odnotować osiągnięcia jako popularyzatorka nauki. Zaliczyłbym do nich np. publikacje na portalu wyborcza.biz, aktywność w kreowaniu nowych kierunków studiów i programów (np. kierunku „Ubezpieczenia – studia interdyscyplinarne”), prowadzenie szkoleń z metod ilościowych dla instytucji i firm zewnętrznych, aktywność na rzecz współpracy Uniwersytetu z pracodawcami itd.

W roku 2016 Habilitantka otrzymała nagrodę Rektora II stopnia „za wyniki w kierowaniu jednostką organizacyjną i tworzenie warsztatu dydaktycznego uczelni”.

IV.3. Współpraca międzynarodowa

Po doktoracie Habilitantka uczestniczyła w 20 międzynarodowych i 16 krajowych konferencjach, na których wygłaszała referaty własne lub we współautorstwie. Tylko kilka z tych konferencji odbyło się za granicą. Habilitantka wyróżnia w swoim autoreferacie, np. *European Conference on data Analysis – ECDA* oraz *Credit Scoring and Credit Control XV Conference*.

Dr Wycinka nie uczestniczyła w międzynarodowych badaniach naukowych. Była jedynie uczestniczką w dwóch programach o charakterze szkoleniowo-dydaktycznym finansowanych w Polsce ze środków UE.

Habilitantka uczestniczyła w trzech krótkich stażach zagranicznych: dwa z programu Erasmus we Włoszech, jeden (*teaching placement*) w USA.

Habilitantka nie była recenzentką projektów zagranicznych i krajowych. Była natomiast recenzentką 7 artykułów w czasopismach krajowych i zagranicznych.

IV.4. W sumie, dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz współpracę międzynarodową Habilitantki oceniam jako wystarczający.

V. Wniosek końcowy

Według przedstawionej wyżej recenzji, moja ocena osiągnięcia naukowego dorobku Habilitantki a także całościowa ocena dorobku naukowego jest pozytywna. Łączna ocena łączna dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej jest także pozytywna. Sądzę, że główną niedoskonałością ocenianego dorobku jest jego element międzynarodowy, który mógłby być znaczący.

W związku z przedstawionymi ocenami uważam, że dr Ewa Wycinka spełnia kryteria niezbędne dla nadania Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Warszawa, 20 stycznia 2020 r.

